

Taal kan pijn ontsluiten

Baby's en jonge kinderen hebben, hoe klein ook, dezelfde behoefte als ons volwassenen om zich uit te drukken. Taal is daarin essentieel. Een baby drukt zich namelijk uit met datgene wat 'af' is en waar het toegang toe heeft: zijn lichaam.

Irene Mol

W oorden raken het lichaam, zijn belichaamd. Denk maar aan uitdrukkingen als 'hij heeft geen ruggengraat, ik moet mijn schouders eronder zetten, ik zak door mijn hoeven enzovoort. Zo herinner ik mij een ontroerend verhaal van een vader die vertelde hoe zijn baby geboren werd. De geboorte was heel zwaar en moeizaam. Toen hun baby er eindelijk was, huilde hij niet tot grote schrik van zijn ouders. De kinderarts werd er meteen bij gehaald. Op het moment dat de vader de baby bij zijn naam aansprak kwam er wel direct een hard gehuil. Met zijn naamgeving was het alsof hij betekenis kreeg en daarmee zijn eerste ervaringen kon gaan uitdrukken. Raakt dit niet aan de essentie van ons menszijn, dat wij onze authenticiteit willen uitdrukken in de wereld?

Orgaan-taal

Wanneer het jonge kind nog niet praat, 'spreekt' zijn lichaam over zijn ervaringen in het heden en verleden. Zo kun-

nen kleine kinderen die ingrijpende relationele gebeurtenissen meemaken, functiestoornissen ontwikkelen. Orgaan-taal zoals Paulien Kuipers, oud-directeur van Stichting Kinderleven, aangeeft in haar boek 'Eerste hulp bij hechting'. Het is een taal die wij kennen uit onze prenatale en vroege voorgeschiedenis, maar in

volwassenwording vaak nauwelijks meer toegang toe hebben. Het is de kunst aan ons volwassenen om deze taal opnieuw te verstaan. Om als tolk/vertaler voor het jonge kind de uitwerking te ervaren waaraan het jonge kind lichamelijk is blootgesteld en deze gevoelens onder woorden te brengen zodat via onze woorden de pijn uit het

'Paniek van moeder tijdens de uitdrijving was de werkelijkheid voor Saar'

lichaam bevrijd kan worden. Het is dan misschien niet zozeer echt het lichaam dat spreekt, maar het lichaam is de plaats waar de taal ligt opgeslagen.

Oorontstekingen

Dit deed mij denken aan de behandeling van Saar met haar moeder. Het gezin komt met oudste dochter Janne (5 jaar) en jongste dochter Saar (2 ½ jaar). De slaapproblemen van Janne zijn de oorspronkelijke reden voor de verwijzing. Al snel blijken haar slaapproblemen samen te hangen met hetgeen er rondom de geboorte van Saar is gebeurd. We besluiten om ook Saar mee te nemen in de behandeling. Uit de aanmeldinformatie die de verwijzer heeft toegestuurd lees ik dat Saar vrijwel maandelijks kampt met oorontstekingen en daarmee samenhangend al meerdere ziekenhuiservaringen achter de rug heeft. Weliswaar heeft Saar

buisjes, die overigens al tot twee keer toe zijn los geraakt, maar ouders merken nog weinig verschil.

Wanneer ik het gezin uit de wachtkamer ophaal, durft Saar niet mee naar binnen. Ze is duidelijk bang en kruipt helemaal weg achter vader. Ik leg Saar uit dat ik geen dokter ben en niet aan haar oren en lijfje kom. Dat we gaan praten en spelen en dat papa en mama en Janne bij haar blijven. Deze woorden stellen Saar voldoende gerust. En de oprechte nieuwsgierigheid van grote zus Janne naar mijn kamer haalt haar helemaal over de streep om mee te komen.

Blinde paniek

Moeder vertelt over de geboorte van Saar die aanvankelijk goed was begonnen. Moeder zou in het ziekenhuis bevallen en had afgesproken dat ze

pijnbestrijding wilde. Op het moment dat moeder voelde dat ze de weeën niet goed meer kon opvangen, probeerde ze bij het verplegend personeel te vragen om een ruggenprik. Het verplegend personeel had echter geen tijd voor haar. Toen die aandacht er eindelijk was, bleek moeder al 10 centimeter ontsluiting te hebben en kon de ruggenprik niet meer gezet worden. Moeder raakte volledig in paniek. De uitdrijving van Saar heeft moeder in blinde paniek doorgemaakt. Moeder omschrijft het als een afschuwelijke ervaring waarvoor ze later EMDR heeft gehad. Ze voelt zich hierover nog steeds erg schuldig naar Saar. Haar schuldgevoel wordt nogmaals gevoed wanneer Saar, inmiddels een paar maanden oud, na een vaccinatie in een heftige koortsstuipt raakt. Moeder denkt dat Saar doodgaat en raakt opnieuw volledig in paniek. Gelukkig komt vader net thuis en schiet ook een buurvrouw te hulp. Janne is getuige van wat er met haar moeder en zusje gebeurt en helpt om Saar tot leven te wekken door over haar hoofdje te wrijven. >

'De woorden 'niet gehOORd' en 'OORzaak' resoneren in mijn lichaam'

Boos

Wanneer ik met ouders de gevoelens verken die bij ieder van hen leven, vertelt moeder hoe boos ze nog steeds is op het verplegend personeel. Ze voelde zich totaal niet gehoord. Tegelijkertijd voelt ze zich naar Saar toe heel schuldig, omdat ze tot twee keer toe niet in staat was om er voor haar te zijn. Moeder ervaart ook dat Saar zich door haar moeilijk laat troosten, ze hangt erg aan haar vader. Moeder voelt het als afwijzen en zegt: 'ik ben bang dat ik de oorzaak ben'.

De woorden 'niet gehOORd' en 'OORzaak' blijven bij mij hangen en resoneren in mijn lichaam wanneer ik het verbind aan de oorproblematiek van Saar. Zou het zo kunnen zijn dat de pijn van moeder over het zich niet gehoord voelen, ook Saar op een diepere laag heeft geraakt? De blinde paniek die bij moeder ontstond bij de uitdrijving maakte dat zij niet meer in

verbinding kon blijven met Saar. Baby's hebben in het geboorteproses de verbinding met hun moeder hard nodig. De paniek van moeder was ook de werkelijkheid voor Saar. Zou Saar haar pijn en de pijn van moeder ook tot háár oorzaak hebben gemaakt om zo de verbinding te herstellen? Wanneer ik iets deel over mijn gedachtes met moeder raakt dit haar. We besluiten in een vervolgsessie hier samen met Saar over te praten

Omslagpunt

In een vervolgsessie vertelt moeder Saar over de geboorte en hoe ze zich niet gehoord voelde. Dat ze boos was op de mensen die voor haar moesten zorgen en in paniek raakte toen Saar geboren werd. Moeder vertelt Saar dat ze zo graag met haar een andere start had willen maken. Dat ze voelt dat zij de oorzaak is waarom ze er niet voor Saar kan zijn als zij haar nodig heeft. Moeder vertelt hoe fijn ze het

vindt dat ze dit nu aan Saar kan vertellen. Door hier woorden aan te geven, ervaart moeder erkenning en voelt ze zich eindelijk gehoord. Daarmee valt ook de pijn van de oorzaak weg. Ook Saar hoeft moeder niet langer te helpen en haar oren kunnen de pijn nu loslaten. De OORzaak is weg. Saar reageert sterk op de woorden van moeder. Huilt als moeder vertelt over de paniek. Tot moeders verrassing blijft ze wel bij haar op schoot zitten. Er is tijdens het hele gesprek een sterke verbondenheid voelbaar tussen beiden. We sluiten de sessie af met fluisterspelletjes om haar oren vanaf nu nieuwe en fijne ervaringen mee te geven.

Het gezin blijft nog een tijdje in behandeling om aan vervolgoelen te werken. EMDR helpt Janne om haar slaapproblemen weer de baas te worden. Vanaf het moment van de sessie met moeder heeft Saar nauwelijks meer last van oorontstekingen. Ook blijven de buisjes die opnieuw geplaatst zijn, deze keer zitten. Bij afronding van de behandeling, driekwart jaar later, heeft zich nog eenmaal een oorontsteking voorgedaan. Deze verloopt echter minder heftig dan Saar en ouders gewend zijn.

Bijzondere ervaring

Het was ook voor mij als behandelaar een bijzondere ervaring om te merken hoe taal en lichaam met elkaar verbonden zijn. Dat een vroege en essentiële ervaring van een moeder en dochter diep in het lichaam ingeschreven is geraakt. En hoe taal deze pijn kon ontsluiten. Zo subtiel is de verbinding tussen moeder en kind in deze casus. ●

auteursinfo

Irene Mol is bij Stichting Kinderleven werkzaam als GZ-psycholoog/IMH-specialist.